

A pontyóhalfaj kihalása

Álmomban Pontyó barátom hallá változik. Ábrázata megduzzad, párnás szája csücsörivé alakul, feje eldeformálódik.

Másnap tanácstalanul bámulom. Miután a zsúfolt talponállóban végzünk ebédünkkel, megkérdezem tőle:

– Nem kajáltál volna inkább kukoricát?

– Menj a hülyeségeddel! Mi ez a baromság?

– Álmomban hallá változtál és felettébb idióta mosollyal úszkáltál egy trópusi tóban.

– Szerinted én hal vagyok?

Úgy kérdi, mint aki retteg a választól.

– Néha olyan vagy, mint aki tényleg halasodik.

Pontyó összeráncolja homlokát.

– Érdekes, ezt mások is pedzegették a koleszban.

*

Reggel telefoncsengetés ébreszt. Pontyó zokog a telefonkagylóba:

– Nem hittem az ok nélküli átváltozásban. A franc essen bele! Épp a vizsgák előtt! De mitől? Mi a fészkes fenétől? Alárendelem magam. Beérem annyival, amennyi jár. Lemondok terveimről. Valahol messze, egy langyos tavacskában kívánom leélni az életemet.

Meggyőz, nem kételkedem őszinteségében. Napról-napra igénytelenebb. Bevallja, hogy nem bírja sokáig. Könyörög, hogy segítsek. Óriásikat tátog; légszomj gyötri. Tőmondatokat böffent öblösödő hangján. Szavait alig érteni.

Pontyót másnap vidékre szállítom bátyám nyaralójába. Nem árulhatom el a tervemet, a közelgő tortúra elriasztaná.

Testvérem borral kínál minket. Barátom mohón hörpinti fel. Az italba kevert altatótól hamarosan álomba merül. Becipeljük a műtőhelyiségbe.

Leválasztjuk a fejet a testről. Az asztalra pakolt agy nagyobb részét testvérem találomra a hulladékgyűjtőbe dobja. Csupán a helyet foglalta. A kloákaként funkcionáló bélnyúlványt, a gyomor egy részét, a szívet és néhány létfontosságú, leegyszerűsített belső szervet a fejbe műtjük. Az agymaradványt visszaoperáljuk. A csücsöri száját még csücsöribbé nyújtjuk. Így könnyen szippanthatja fel az iszapban hemzsegő férgeseket és csigákat. Az anyagcserével sem lehet gond. Az összeillesztett fejre tőponty-uszonyokat varrunk. Hisszük, hogy a testidegen mell, farok, és hátúszó megfelelően fogja mozgatni a duzzadt fejet. Az ér és idegsebészeti műveletek a legkomplikáltabbak.

A testet hűtőkamrába fektetjük. Az átalakított kába Pontyó egy benedvesített szivacson szendereg. Sokszorosítjuk, majd a létrehozott hasonmásokat vizsgálgatjuk. Testvérem unottan:

– Valamit elszúrtam, a többiek mérete eltér a szabványtól.

A pontyómásokat a furgon egyik hordójába öntjük. A bugyborékoló fejhalak a fenékre süllyednek. Barátomat vizes rongyba csavarjuk. Kocsiba pattanunk. Óvatosan haladunk, nehogy összekoccanjanak. Súlyuk az egykilóstól (ilyen Pontyó) nyolckilósig terjed. A napfényes, elhagyott tavat néhol sűrű nádas borítja. Köröskörül zöld fű, vadvirágok, öblök. Ideális élettér. A példányokat a vízbe zúdítjuk. Az agy nagyobb felét eltávolítottuk. A hangszálak megmaradtak, reménykedünk, hogy talán némelyik tud beszélni.

Bátyám ismét felmordul:

– Bocs, de a kopolyával nem volt türelmem szarakodni. Tüdővel lélegeznek. Ha nem jönnek fel hamarosan, akkor kipurcantak.

Kalkulációink szerint maximum öt percig bírják oxigén nélkül. Felszínre emelkedik az első. Kábultan slukkol a levegőből, majd alámerül. Sorban érkeznek. Engem csupán a farkuszonyánál piros masnival megjelölt barátom érdekel. Remélem butulásának mértéke nem lesz nagyobb az eltávolított agy arányánál. Nagy sokára felbukkan Pontyó. Álmosan harap a levegőbe. Zavartan köröz a felszínen, sumákul leplezi, hogy felismert. Elégedettnek tűnik, magatartása rideg. Ez inkább afféle durcás közönyösség, mintsem az elhülyülés jele. Akárhogy hangsúlyozom a szavakat, ügyet sem vet rám. Végül egy felém irányzott bugyuta mosollyal társai közé merül.

Elcsendesedik a víz. Sötétségbe borul a környék. A felszínre emelkedő álmatag fejhalak apró körökben úszkálnak, melluszonyukat lebegtetik, háttal a víz színére fordulnak. Becsukódik szemük, csücsöri harmonikaszájuk kinyílik. Alvás közben sem merülnek el, vagy billennek oldalra. Puha bölcsőként ringatja őket az éjsötét víz.

*

Hajnalban kikocsikázom a tóhoz. A még alvó példányok távolabb sodródtak egymástól. A többiek bizonyára a fenéken kotorásznak zsenge táplálék után. Az életrevalóbbak a nádrostok közé, a csendesebb öblökbe, vagy a vízbe nyúló fák ágaihoz fészkelik be magukat.

Pontyó az egyik legfrekvenciáltabb öböl tavirózsái között lapul. Közelemben csalom kedvence, Batári Gábor versével; nagyot csobbant a katarzis-élménytől. Szemeit úgy mereszti, mint egy vadidegenre. Kevés értelmet fedezek fel tekintetében. Melluszonyait alig mozgatja, helyben lebeg. Mintha csak azt kérdeznék: „Mi joga mersz engem, a tó urát megzavarni?” Felé nyújtom megmaradt csokoládémat. Nemes pózt erőltet magára.

– Fenébe is! Ne nézz már ostobának! Tudom, hogy kéred! Vedd el!

Darabig még játssza a durcás arisztokratát, de az olvadozó csokoládé láttán nem bír magával, összes idegszálával az édességre összpontosít. Ritmustalanul pislog.

– Több nádat! Ide a csokit, te szemét!

Csupán felületes problémák foglalkoztatják. A csokoládét odadobom neki.

Másnap, ahogy a fűre telepedek, így fogad:

– Hol a csoki, te szemét? Csoki kell! Francos férgek és csigák, félévet nem vizsgáztam. Se zene, se mozi. Anyu kereshet.

*

Hétvégén horgászni kezdek rájuk. Legalább szórakoztassanak, ha már ennyi energiát öltem beléjük.

Fogok egy négykilósat kukaccal. Amint kiakasztom szájából a horgot, áradni kezd belőle a szó; megállás nélkül versek szaval. Ámulva nézem a fűvön vergődő, vérző egyed. Benne öröklődött Pontyó lírai vénája. A meghatottságtól visszaengedem.

Miután nem válik be a kukorica és a kenyérbél, tejsokoládét tűzök a horogra. Nemsokára egy valamivel apróbbat fogok, ám az aljas, a horog kiszabadításakor az ujjamba harap. „Ez még arra sem méltó, hogy felfaljam!” Visszavágom a tóba. Akkorát csattan, mintha palacsintasütővel sújtanék a víztükörrre. Alighogy elmerül, kiugrik a tóból, fintorgó pofácskájából iszapos latyakot spriccel a képembe. Levegővétel után terebélyes karikákat rajzol a felszínre. Bekötözöm kezemet és folytatom a pecázást.

A következő áldozat lefelel amerikanisztikából. Kiválóan teljesít, útjára engedem. Fogok még négyet, de nem visz rá a lélek, hogy megegyem őket, mindegyikben van valami pontyós.

Pontyó tavirózsával a fején jelenik meg.

– Hoztál csokit, te szemét?

Odaadom a szokásos fejadagját, így legalább tisztességesen *végiglebegi* mondanómat.

Hétféjére hazautazom. Este telefoncsörgés.

– Halló, ki az?

– Szervusz, Gabi néni vagyok. Tudsz valamit a fiamról? Állítólag veled látták utoljára.

– Nem hinném... na jó, minek tagadjam, egyszerűbb, ha tisztázzuk. Bizonyára önnek is feltűnt, hogy az utóbbi időkben mennyit változott.

– Hogy mit csinált?

– Hát... a szája kicsücsörödött, az arca párnásabb, szeme vizenyősebb...

– Miféle dőreségeket hordasz össze? A fiam olyan, mint bármelyik fiatal. Árudd el, hol van!

– Fejhallá műtöttük. Nem bírta elviselni az emberi létet, fulladt, értelmetlenségeket zagyvált. Összehoztuk az álmát, halként élhet tovább. Testét hibernáltuk... De kérem, ne zaklassa! Retteg öntől!

– Uramisten! Hogy tehetetek ilyet? Ehhez nincs jogotok!

Elsírja magát. Azzal nyugtatom, hogy amennyiben fia a szárazon marad, elpusztul. Nem figyel rám, leteszem a kagylót.

Sorra érkeznek a telefonhívások. Hol Pontyó barátai, hol a rokonok zaklatnak.

Másnap reggel az anya ismét ostromol:

– Ti vagdaltátok szét, tessék rendbe tenni! Kérjetek bármit, kivéve pénzt, mert erre nincs, de egy vasárnapi ebédet ötötökre is megfőzök, csak egyezzünk meg végre! Nem mehet így tovább! Legalább a testet adjátok vissza.

Az idegkimerültség hatására az anya hangnemet vált:

– Figyelj, te szaros! Dutyiban végzed, ha nem értesz a szóból!!!

*

Barátom tartja azt a jó ötvenes intelligenciaszintet, nem okosodik, nem butul.

Cudarul beborul; frontok vonulnak át felettünk. Vadul dühöng az északi szélvihar. Nádszálak szakadnak ki az iszapból, fűzfaágak csapkodnak ostorként. Az anyavízből kiemelkedő víztaréj néhol egybekel a levegővel.

A fejhalak ábrázatán félelem, bizonytalanság, és a szokásosnál is ostobább kifejezés. Pontyó sem fest különbül a többiekénél. Igyekszem szóra bírni. Csak pislog, mintha azt gondolná: „Nem ártana menekülni, Isten tudja, mi készül lesújtani az égből.”

Pontyóék a partvonalhoz lapulnak. Néhányan a nádcsonkoknál és a növényzet között találnak menedéket. Egyikük a tó közepén lubickol. A vígan ficáncoló fejhal nem a bátorságot örökölte, hanem azt az emberi tapasztalatot, miszerint a természet kisebbfajta viszontagságaitól szükségtelen rettegni.

Kihúzókat egyet a partközélemben billegők közül, beszélek hozzá, de az csak összefüggéstelenül sorolja a szavakat.

Az óvatosan kiemelt Pontyó a középső ujjamba harap, szemei bekancsalodnak, görcsösen remeg, mintha elbutulásának súlyosságával azonosulna. Végtagok híján, pánikba esve kívánja megértetni velem tehetetlen lázadását. Visszahullik a vízbe.

Fejhalak emelkednek a víz színére, majd újabb példányok lökődnek fel élettele-nül. A kóros butulás végezhetett velük. Vagy talán szívük lázadhatott fel: *nem pum-pálom tovább a vért az ostoba agyba.*

Pontyó bújócskát, majd fogócskát játszik; eltűnik a kövek között, leúszik a mélybe, visszaevickél, mielőtt elkaphatnám, tovasiklik kezeim közül. A sodródó tetemek között sem unja meg az incselkedést:

– Ugye hoztál csokit, te szemét?

Átfagyott kezemmel a nadrágzsebemben kotorászom. Úgy startol az édességre, akár az ülepen szúrt pávián. Mohóságának csapdájába esik. Elkapom. Igyekszik ismét úgy fickándozni, hogy megharaphasson.

*

A házhoz vezető úton fél métereket ugrál az autó.

Barátomat négy óra alatt emberré műtjük. A száj csücsöri marad, szeme halvány vizenyős. A frissen olvadozó test összerogy a teher alatt. Izotópicusan ingereljük, hogy elbírja saját súlyát. Bátyám ismét:

– Bocs, megint elcsesztem valamit, de szarni és zabálni azért fog tudni. Kama-tyolni sajnos tutira nem!

Barátom csakugyan olyan bamba lett, mint egy széttaposott túrós rétes.

Pontyó édesanyja az ajtó előtt várt ránk. Anyai ösztöne súghatta neki, hogy ha-marosan megérkezik a fia. Átkarolja gyermekét, és a tévé előtti fotelbe ülteti.

Naponta telefonálok. Az anya optimistán:

– Sokkal jobb a színe, igaz még nem eszi, amit régen.

– Beszél?

– Nem, de csak idő kérdése...

Évfolyamtársai és tanárai is benéznek hozzá, de nem maradnak sokáig. Én is elláto-gatok Pontyóhoz. Ugyanabban a fotelban gubbaszt, lassan, sípolva veszi a levegőt.

Édesanyja csészével kezében érkezik a konyhából. Tartalmát kevergeti, így szól:

– Tudod, hogy a jövő héten lesz a születésnapja? Szép nagyfiú, bizony ám.

Gyermekét simogatja és elkezd az etetést.

– Ez az egyetlen, amit hajlandó enni. Mennyit kísérletezgettem, amíg végre... Sokat fogyott, most pótoljuk a kilókat.

Megcsörren a telefon. Az asztalra tett csészében különféle fajtájú férgek nyü-zsögnek.